

II. A TURÁNIZMUS HÍVEI ÉS ELLENFELEI

Egyesek szerint a turánizmus, a turáni gondolat olyan agyrém, amely a magyarságot a nyugati kultúra köréből kiragadva, a keleti kultúrába való bekapcsolódás veszedelmébe vezetheti, azért azt gúnyolni és ócsárolni kell. Mások szerint a magyarságot a finn-ugor eredet elméletének tudatában kell tartani és meg kell akadályozni azt, hogy östörténelmének szárait a turáni eredetű népek történelmével hozza kapcsolatba és ősrégi eredetét hirdethesse. De vannak olyanok is, akik a finnugorizmus és a turánizmus közötti ellentéteket csak azért akarják fenntartani, hogy a magyarság eredetének kérdése körül egységes meggyőződés ne alakulhasson ki s hogy a magyarság lelkileg állandóan két pártra szakadva maradjon és egymással állandóan marakodjék.

Egyesek előtt azonban a turánizmus, a turáni gondolat mégis olyan eszmény, amelyért küzdeni érdemes, mert abból őseredetünkre fény derülhet, mert abból nemzeti öntudatot felfokozó erkölcsi erőket lehet meríteni. Mindazokat, akiket nem lehet a turánizmus híveinek nevezni, egy kalap alá veszem.

Ma azok, akik magukat a turánizmus híveinek vallák, még kevesen vannak; de már vannak közöttük olyanok is, akiknek szavát minden magyar megszívlelné. Ezek közül csak egyre, a külföldi viszonylatban is nagy fajsúlyt jelentő tudósra, a Turáni Társaság fenkölt gondolkodású elnökére, dr. Choinoky Jenő egyetemi tanár véleményére hivatkozom, aki a Turán 1940. évi I. számában a turánizmus feladatait körvonalazta. Ebből a 14 oldalas cikkből csupán az első és utolsó bekezdést idézem.

I.

A turánizmust, a Turáni Társaság működését először a Világ, a már megszűnt szabadkőműves sajtó 1913. évi május 30-i számában, a 12. oldalon megjelent „A turáni mozgalom”, című cikk tartalmával támadta meg. Később, 1916-ban Germamis Gyula, ma a Közgazdasági Egyetem meghívott előadója „Turán” című, kétíves füzetének tartalmával olyan támadó hadjáratot indított, elyhez még a fajvédő Méhely Lajos is csatlakozott, aki „turáni eszmény, turáni agyrém” mondásával mindenkit meglepett. 1916-tól kezdve, tehát amikor a Galilei-kör még működött, amikor a magyarság a galíciai harctereken vérzett és amikor a magyar sajtó egy része is a magyar eszményeken vitus-táncot járt közéleti nagyságaink tollából

napilapokban, folyóiratokban, sőt tudományos művekben is egymásután jelennek meg olyan turánizmust gúnyoló, csipkelődő cikkek, amelyekből itt részleteket idézek.

Germanus kellő ismeret hiánya s talán rosszakarat miatt *Turán* című füzetében a következőket is írta, pedig Mommsen a németek világhírű történettudósa volt.

„...A tudás és hit helyébe a kétely és a tájékozatlanság lép és az szüli a természetszerű komplementumait, a tagadást és a fantazmagóriákat. Eme forrásoknak tulajdonítom azt a most divatba jött áramlatot is, amelyet hívei a tudomány jelszava alatt hirdetnek, de amelynek semmi tudományos alapja nincs és amelynek elveit és irányait a tudományos kutatások teljes mellőzésével, lekicsinylésével, egyedül a képzelőtehetség szárnyain, a mérhetetlen úrból szerzett érvek alapján határozták meg...”

Mommsen „turáni” parthuszai szülték ama félreértést mintha „turáni” genetikus osztályozást és török fajiságot jelentene és félreértésen alapult a parthus-magyar rokonság...

A magyar turánizmus teoriája azonban olyan gyenge alapon áll, hogy korunk realizmusának egy leheletére – a tények leplezetlen felderítésével – kártyavár gyanánt összeomlik.”

„Legújabbán a „turáni” elnevezéssel kapcsolatban bizonyos mozgalom támadt Magyarországon, mely a mongoloid népeket, nevezetesen a magyart, bolgárt, finnt, törököt, kínait és japánt egy kalap alá foglalva „turáni öntudatra” ébreszteni és az európai árájk ellen egységes frontba sorakoztatni kíváná. Ez a turánizmus vizsontszerelem nélküli szerelem és merő utópia, de alkalmas nemzeti öntudatunk összekuszálására és külpolitikai orientációnk megtévesztésére. Kultúránk árja kultúra, ha ettől elszakadnunk, akkor elbarbáriasodunk...”

A zsidók neveltség tárgyává teszik a turánizmus naivitását, amikor sehol sem látnak sorainkban arcokat, amelyek mongolokra emlékeztetnének (ily nőket bizonyára a leglelkesebb turánista sem találna kívánatosnak) és legjobbaink egész sora német családnevet visel...”

(Dr. Keltz Sándor cs. és kir. kamarás: A konzervatív világrend. Nagykanizsa. [Zrínyi-nyomda.] 1926. III. kötet. 199-207.)

Igaz, hogy később dr Szekfű Gyula a Magyarország hasábjain megírta az „Assimiláció és dissimiláció” című klasszikus cikkét is, mégis különös, hogy a Turáni Társaság feladatát még ilyen kiváló magyar történetíró is támadja.

„Kipusztította a közönség tudatából az a politikai irány, mely a korábbi 48-as felfogással kapcsolatban a törököt a múltban is barátnak iparkodott feltüntetni s mely iránynak a változott viszonyokban félreérteit faji alapokra transposait utóda széles gesztussal a töröktől a japánig minden „keletit” keblére akar ölelni, s nemcsak jövőnket, hanem multunkat is le akarja szakítani az európai keresztény közösségről. Ezen politikai és társadalmi propagandával szemben nyelvészeti köreink megtették a kötelességüket, amikor a történelmi tényeket érvényestíve elutasították a török-tatár-perzsa-japáni propagandának folyton megújuló támadásait. és a nemzet tudatába belevitték a finnugor rokonsági tant.”

(Magyar Történet. 2. kiadás. III. kötet. 584. oldal.)

„A Magyar szellemi élet – amennyire csak visszán tudunk rá tekinteni – majdnem mindig vad szélsőségek között hánykolódott akárcsak Hazánk jelképes folyója, a Tisza. Időnkint fel-felbukkan egy-egy hamis nemzeti illúziókat legyezgető irányzat, amely tudománytalan romantikával árasztja el az egyik pártot. Az olcsó romantika azután hosszú időre eltemeti a magyar igazságokat, de az igazi magyar problémákat elaltatja, elfojtja az öntudatosításra irányuló törekvéseket. A gondolkodó koponyákat meg sokszor egészen a magyartagadásig menő bizalmatlan óvatosságra kergeti az ilyen délibábos áltudománykodás, gyermekes módszereivel és komikus felsüléseivel. Az ilyen illuzionista irányzatok bukása után szinte fizikai pontossággal szokott bekövetkezni az ellenhatás, a „pártszaggatás”, minden magyar érték eredetiségének kétségbevonása, egészen addig a pontig, hol végül már létezésünkben is kételkedni kezdünk. Akkor jött azután megint a romantikus visszahatás és kezdődik minden előről. Ez az impulzió, hangulati szélsőségeskedés végigvonul egész európai történelmünkön a félvilágot rettegető büszke kalandozásoktól és reakciójuktól, a gyászmagyarok siralmától a milléniumi görögtüzekig és Rá kosi ék 30 milliós magyar álmáig, – illetve Ady halálvíziójáig. Sőt – amint látni fogjuk – még tudományos életünk sem mentes ettől a jelenségtől, amelyet én rövidség okáért „turanitisz”-nek, turáni betegségnek szoktam nevezni. Ebben az elnevezésben több a reális, mint a szimbolikus elem, inert napjainkban éppen a mi úgynevezett turáni egyesületeink képviselik legijesztőbben ezt a tulajdonságot...”

(Pálóczi Horváth Lajos: A turanitisz nevű betegségről. Magyar élet. 1941. 9. sz.)

„...óvakodjunk attól, hogy a turanista képzelgés szellemi lejtőjére kerüljünk.”

(Féja Géza: Régi Magyarország. Bp. 1941. 15. oldal.)

„...a tudománytalan dilettantizmus, romantikus különcök utópiái, kétes értékű elméletek (turanizmus), vagy éppen idegen, téves adatokra támaszkodó munkák fejtegetései.”

(Orbók Attila: így beszélj hazádról. Bp. 1942. 20.o.)

Annak bizonyítására, hogy nálunk a nemzeti öntudat ápolása terén tényleg nagy bajok vannak, íme három különböző cikkből merített három egybehangzó vélemény:

„Minket, magyarokat, a külföldön nacionalista népnek tartanak. Ismerik a szabadság és függetlenség utáni mélységes vágyakozásunkat, alkotmányunk és berendezéseinkhez való ragaszkodásunkat. Talán hallottak valamit történelmünkről is... Belülről nézve a magyar nacionalizmust, meg kell állapítanunk azt, hogy a magyar nacionalizmusban nincs elég mélység, nincsen tervszerűség, nincs rendszer, nincsen egység és nincsen határozott cél felé való komoly törekvés. A mi nacionalizmusunk magyar szempontból valahogy nem korszerű és éppen azért nem minden ízében magyar, mert a korszerű gondolatot nem úgy értelmezzük, hogy a magyar fajiság érvényesülésének kizárólagosságára törekedjék, hanem a mi korszerűségünkben más fajok, törekvések és erők korszerű lendülete kereszteli a mi útjainkat... Külföldön egyre jelennek meg a propaganda iratok, amelyek megvádolnak bennünket, hogy erőszakkal magyarizálunk, hogy

elnyomjuk a nemzetiségeinket, hogy megfosztjuk őket jogaiktól s ezalatt mi ezt a propagandát semmibe véve éltük a magunk kényelmes és nem-törődöm életét és hagytuk azt, hogy Erdélyben a vegyes házasságok és a román görögkatolikus egyház révén színmagyar római katolikus és református családok váltak a második generációban öntudatos románokká... Hogy mennyire nem volt a mi magyarosításunk komoly és hogy mennyire nem törődtünk a magyar ethnikummal, azt élénken mutatja Petrov orosz származású prágai egyetemi tanár munkája, aki kimutatja azt, hogy 1773-tól 1919-ig a magyar és szlovák nép ethnikai érintkezésének peremén 20%-ban történt eltolódás a magyarság javára és 60 százalékban a szlovákok javára. Így volt ez a többi nemzetiségi vidéken is és ez volt az a magyarosítás, amellyel bennünket Trianonban a vádlottak padjára ültettek.”

(Baráti-Huszár Aladár: Magyar nacionalizmus. Magyar Nemzet. 1941. VII. 27. 9. 0.)

„Van annyi történelmünk, amennyi elég volna talán tíz ország számára is, de mintha nem tudnánk vele élni... Mintha véka alá volna rejtve a mi történelmünk. Mert nem elég az, hogy ha csupán a kiváló tudósok tudják és írják meg a történetet. Annak ott kell élni és hatni a népesség szélesebb körében, mindenütt, ahol magyarok vannak, és nem utolsó sorban ahol magyarok érintkeznek másokkal, különösen kultúreemberekkel... Nem szokatlan jelenség, hogy egyes népek meg sem történt eseményekből, teljesen másra vonatkozó historikus adatokból és forrásokból csinálnak maguknak dicsőséges nemzeti történelmet, melyben azután fanatikusan hisznek és amelyet még fanatikusabban terjesztenek... Így könnyen le lehet konkurálni annak a népnek történelmi igazságait, sőt jogos történelmi igényeit is, amelyik kevesebb szellemi mozgékonytsággal véka alá rejti vagy elfelejti megfelelő ellenszugesztióként hangoztatni és aláhúzni a saját történelmi tényeknek és tárgyilagos igazságoknak ilyesmikkel szemben – nem csoda – ha nincsen kisugárzó és hatóerejük. Pedig bizonyos történelmi öntudat nélkül nincsen nemzeti öntudat sem és ha volt is, kialszik...”

(Balázs Károly: Történelmünk. Magyarország. 1941. VIII. 26. 3. o.)

„Nem lehet azonban tagadni, hogy éppen a nemzeti közszellem kialakulásában, a közvélemény formálódásában legfontosabb társadalmi tényezők, értelmiségünket, és főképpen annak fiatalságát, folytonosan kerülgeti, környékezi és kísérti olyan szellemiség, mely nem az ősi magyarságtudatnak, hagyományérzéknek, történelemszemléletnek s az ebben a vonatkozásban való fejlődésnek irányával azonos...”

Lényegében ugyanaz, mint a hivatalos lapban időnkint megjelenő név-visszaváltoztatások, amelyek csak azt mutatták, hogy sokan voltak, akik a magyarságot inkább külső gúnyának tekintették, amely könnyebbé teszi az érvényesülést, de amely az idők változásával úgy cserélhető, mint minden módi.

Megdöbbenő az, hogy az örök magyarságtudat olyanok lelkiségében kezd elhomályosulni, akik vérségileg a régi magyar középoszfályból, esetleg a föld népéből származnak, akiknél tehát sem az a mentőkörülmény nincs meg, hogy származási tényezők befolyásolják szellemi eliga-

zodásában, sem pedig az, hogy állásfoglalásaik a forradalmi osztálykülönbségeknek s az ebből folyó méltánytalanságoké nagy igazságtalanságoknak volnának a következményei. Miben nyilván meg itt vagy ott a magyar öntudatnak és a magyarságérzésnek a gyengülése?”

(Dr. Tóth László: Örök Magyarságtudat. Nemzeti Újság. 1941. XI. 23. Vezércikk.)

Tény az, hogy ott, ahol a nyelvészeti és történelmi igazságokat kiülőgzták s helyette olyan naiv, tényekkel ellenkező és önértetet sértő meséket gyártottak, mint nálunk az ugor orientáció, nem lehet sem történelmi, sem nemzeti öntudat, mégkevésbé egészséges nacionalizmus vagy ősi ethnikumért való rajongás, mert a balga meséket, mint igazságokat már iskolákban is tanítják. Tehát mindhárom cikkíró panasza indokolt. Azonban a turánizmus lényegét gúnyoló cikkekkal nem lehet sem eredetünk kutatását, sem őstörténelmünk tárgyilagos megírását, sem pedig a nemzeti öntudat felfokozását elősegíteni.

A felsőbbrendűség minden téren érvényesül. Mindenki szívesen vallja magát olyan nép fiának, amelynek őstörténelme a Kr. előtti évezredek homályába mennél mélyebbre nyúlik vissza. Ugyanis az őseredet, az ősi műveltség és azok az erők, amelyek egy nép létjogosultságát ősidőktől biztosították, mindenkiből olyan nemzeti öntudatot varázsolnak elő, amely lelkesít és nemesít és amely az ernyedtt izmokban életet, a lélekben pedig tett utáni vágyat ébreszt.

Nálunk ilyen lelkesítő és nemesítő nemzeti öntudatról egyenlőre szó sem lehet, mert nemzetiségeink közül vájjon ki lelkesedjék a mi őstörténelmünkért, amikor az ő őstörténelmük állítólag ősi, mint a miénk. És vájjon ki válhatna közülük szívvel-lélekkel magyarrá és viselné önként a magyarság keresztjének súlyát, amikor szegyeimé kell magyarságát.

Ennek a homályos számozás-tannak köszönhetjük azt, hogy oly sok igazi magyar család eloláhosodott, elszlávósodott és elgermánosodott. Sajnos, ma már olyan német nevű, de németül már nem beszélő magyar testvéreink is germánnak vallják magukat, akiknek elődei őseink szent vérével áztatott földben évszázadok óta porladnak és akik anyai ágon évszázadokon át már csak magyar vért kaptak; mert már ezekből a magyarokból is a kb. 20.000 éves germán őstörténetem öntudatos germánokat varázsol elő. Tény, hogy a két baráti nép vezére, a Führer és a Duce egyebet sem tesz, mint folyton a germán és a római őstörténelemből mérít, hogy nemzetét egységes nemzeti öntudatra nevelje. De honnan mérítsünk mi nemzeti öntudatot, vagy egységes nemzeti akarást jelentő erkölcsi erőt, ha őstörténelmünk olyan, amelyet, még ha tényeken nyugodna is szégyelni és tagadni kell?

Ott, ahol az őstörténelem tisztázott dolog és azt mindenki egységesen hiszi és vallja, vitákra és hírverésre nincs szükség, mert ott a történelmi és nemzeti öntudat, az egységes nemzeti akarás, az egészséges nacionalizmus vagy ősi ethnikumért való rajongás a nép lelkéből feltartóztathatatlanul tör elő. S ez az, ami nálunk hiányzik s ezt panaszolja mindhárom cikkíró, de mindegyik más-más-módon.

Ezek után úgy hiszem, hogy őstörténelmünk helyes megírásának fontosságát nem lehetett eléggé hangsúlyozni. Azonban csupán ama tények megvilágítására szorítkozom, amelyekről finnugor bölcseink nem akarnak tudomást szerezni.

A megvilágítási azzal kezdem, hogy dr. Cholnoky Jenő ny. áll. ny. r. tanár rengeteg művét megemlítve, csak abból a tanulmányából idézek, mely a Túrán című folyóirat 1940. évi I számában „A Turáni Társaság feladatai” címmel jelent meg. De ebből is – amikor a Nemzeti Könyvtár 20. számában megjelent „Őshazából új' hazába” című tanulmányra is felhívom a figyelmet – csak az első és utolsó bekezdését idézem.

„A Turáni Társaság tudományos társaság. Rendeltetése kb. ugyanaz, mint az angol „Asiatic Society”-knek de még jobban körülhatárolt területtel. A társaság célja a magyarok eredetének és rokonságának tudományos kutatása és az idevonatkozó eredmények ismertetése. A tudománynak úgyszólván minden térre ki kell terjeszkednie, hogy feladatot megvalósíthassa. A magyarok eredetének és rokonságának kérdése ugyanis földrajzi, történelmi, néprajzi, nyelvészeti, régészeti, embertani; stb. kutatásokat tesz szükségessé. Ez bizony óriási munkásságot kíván s mindenesetre olyan eredményeket várunk tőle, amely nemcsak ezt, a magyarokra vonatkozó kérdéstömeget oldja meg, hanem világot vet az egész népvándorlásra, a népvándorlás okaira, lefolyására és következményeire is. Mert hisz a tudományos feladatok özönével merülnek fel, amint a kérdést elkezdjük boncolgatni...”

„Történelmi hazugságokra nem lehet nemzetet építeni. Nekünk mindezt a tudomány legyőzhetetlen fegyvereivel igazolnunk kell s ez a hivatás a Turáni Társaság feladata.”

Zsuffa Sándor
m. kir. alezredes.